

Hidak mosdatása

Gróf Széchenyi István panasza

Az első szemétegetőmű

Gróf Széchenyi István a XIX. század elején a főváros köztisztaságának tarthatatlan állapotáról „Pesti por és sár” című könyvében azt írta: „Házam igen jó fekvésű, de nem győzzük a portól őrizni; akár miképp zárjuk magunkat el, csak mindig ellepi bútorainkat, könyveinket, amelyeket szüntelenül törölgetni kell, s mégis hasztalan. Jó kocsimban, egy pár derék lóban igen gyönyörködöm, most, hogy már jó gyalogló többé nem vagyok; de olyan kövezeten, mint a mienk, oly sár, oly por közt nincs öröm lóban, kocsimban...”

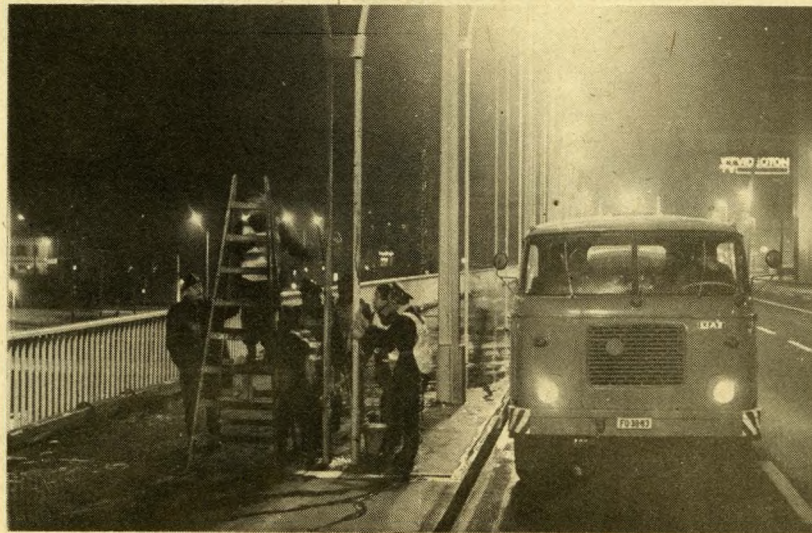
A szemét 1830-ban már annyira ellepte a várost, hogy a belterületen levő üres telkek, sőt egyes utcák — a Kétsás (a mai Sas) utca, az akkori Kerepesi (a mai Rákóczi) út, a Nagymező utca, a Dohány utca mind hulladékkal voltak tele. A Dunába szórt szemét is annyira felgyülemlt, hogy félő volt, torlasz keletkezik és a folyam előnti a várost. A városkapitány 1830. június 16-án előterjesztette jelentését, melyben javasolta, hogy jelöljenek ki szemétkerülő helyeket, és a hatóságok ellenőrizzék, mindenünnen ide szállítják-e a hulladékot. A tanács a javaslatot elfogadta, és elrendelte végrehajtását.

Emmerling 40 forintja

Kijelölték és oszlopokkal határolták a szemét és a hó lerakására engedélyezett területeket. Tilto táblákat helyeztek el ott, ahol eddig a lakosság önkényesen szórta szét a hulladékot. A háztulajdonosoknak a szeméteget — ha saját fogattal nem rendelkeztek — rendszeres időközönként fuvarossal kellett elvitetniük.

1840-ben aztán vállalkozó is akadt, aki bizonyos összeg fejében rendszeresen elszállította a szeméteget: Emmerling János 1840. március 30-án engedélyt kapott rá, hogy három éven át végezhesse ezt a munkát. Ezért a jogért a vállalkozó 40 forintot fizetett Pest városának. (Emmerling szemétszállításból származó jövedelme meghaladta az évi 10 000 forintot.) A vállalkozás tehát bevált, Emmerling engedélyét 1842-ben meghosszabbították.

A fenti kis visszatekintés jó részt a Köztisztasági Hivatal évkönyvéből származik. A hivatal jól ismert nevét 1978. január elseje óta hiába keressük a fővárosi vállalatok között. A megnövekedett feladatoknak megfelelően a Köztisztasági Hivatalból, a Fővárosi Ut- és Közmuépítő Vállalatból és a Mélyépítő Beruházási és Üzemeltető Vállalatból — a Fővárosi

HIDTAKARITÁS

„Házam igen jó fekvésű, de nem győzzük portól őrizni”

Tanács határozata alapján — létrejött a Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat.

Budapest új „házigazdájának” munkája ma nem is emlékeztet néhai Emmerling Jánoséra. A szemétszállítás a feladatoknak csak egyik — bár változatlanul fontos — része. A mai tevékenységhez éppen úgy hozzátartozik például a 700 kilométer hosszúságú, a tömegközlekedés szempontjából fontos és jelentős útvonalak burkolatának karbantartása, mint a korszerű közlekedérendészeti táblák gyártása, a Duna-hidak, az alagutak, az alul- és felüljárók felszereléseinek és tartozékainak ellenőrzése és rendben-, valamint tisztántartása. A vállalatnak kell elvégeznie a budapesti kisvízfolyások vízrendezési munkáit és a fővárosi Duna-szakasz partvédelmi feladatait is. Reá vár a többi közt a Gellérthegy oldalán lévő szikla gyakori repedéseinek kitérítése, az omlás megakadályozása, és a vállalat-hoz tartozik majd a már épülő budapesti szemétegető-mű, amire egyre sürgetőbb a szükség.

Eddig az volt a szokás, hogy ha például az ellenőrzés az útburkolaton hibát észlelt, akkor erről jelentést írtak, ezt elküldték a tanács illetékes osztályának, onnan az akta a Mélyépítő Vállalathoz került, ahol elrendelték a hiba kijavítását. A jövőben megrovidül az ügyintézés. Az új vállalat közterület-fenntartó üzemegységei rendszeresen ellenőrzik az utakat speciális módon felszerelt kis teherautóikkal. Ezekre a kocsiakra a híd-aszfalttól kezdve a légkialapács, rögtön felállítható lánckorlát, útjelző tábla és minden olyan szerszám rajta lesz, amelynek segítségével a kisebb hibákat ki lehet javítani, a kidöntött Kresztáblát, lánckorlátot, terelő oszlopot azonnal helyre tudják állítani, tehát a helyszínen — jelentés és jegyzőkönyv nélkül — orvosolják a rendellenességeket.

Nem lesz könnyű dolguk a javítást végzőknek, hiszen Budapest útjainak 40 százalékát — 700 kilométer hosszúságú közutat — 140 kilométernyi útpadkát, 15 kilométernyi árkot, 8000 méter hosszúságú lánckorlátot, 25 000 közlekedési jelzőtáblát és több ezer méteres vasbeton korlátot kell rendszeresen ellenőrizniük, és szükség esetén javítaniuk. A karambolok, rongálások következtében évente megsérülő körülbelül 550 közlekedési táblát és terelőoszlopot cserélni ki, és több mint 7000-et javítani ki. (Egy-egy hagyományos tábla több mint 2000 forintba kerül, mire a helyére állítják.)

gyerekek nemegyszer legurítanak. Szerencsére eddig nem történt baleset, s a hegyet kopogtató embe- rek az idei tavaszon is megkezdték a munkájukat, hogy baj ezután se legyen.

„Olyanok vagyunk, mint a mezőgazdaság — mondta egy köztisztasági szakember. — Függenk az esőtől, szélről, hótól.” Hát igen, ha korán jön a hó, nemcsak meglepetést okozhat, de tavaszra eltűnteti a parkokban, sétányokban összegyűlt őszi avar java részét. Egy hírtelen jött tavaszi szélroham pedig a téli szemét zömét söpri ki a városból. Hol nehezíti, hol könnyíti az időjárás szeszélye a köztisztasági dolgozók munkáját.

Most tavasszal mindenki tanúja lehet a város tisztálkodásának. Ultrás vízzel mossák a hidakat, a Lánchíd-alagutat. Az egyik áprilisi éjszaka 40 000 liter mosóporos meleg vízzel varázsolták tisztára a Halászbástyát, ügyes forgókefések korlátmosó gépek dolgoznak az aluljárókban, lemosják a téli piszkotól homályos elektromos jelzőtáblákat, lomtalanítanak. Tisztul, szépül a város.

Az emberek pedig változatlanul szemétkelnek. Az utcai járókelőt, úgy látszik, nem hatják meg a tavaszi nagytakarítás úton-útfélen látható nyomai: eldobja a villamosjegyet, narancshéjat, csikket, papírsebkendőt, nylonzacskót. Az 1918-as locsolókocsi hátulján óriási tábla figyelmeztetett: „Ne szemétkelj, né köpködj az utcán”. Pest város 1873-ban módosított köztisztasági szabályzatában szerepelt első ízben az a tilalom, hogy a portörölt nem szabad az utcára rázni. Húszhuszonöt évvel ezelőtt ha valaki eldobott valamit az utcán, felírta a rendőr és a szabálysértő öt forint bírságot fizetett. Aztán ha mérgében eldobta a kapott nyugtát, akkor fizetett még egyszer. Ki bírságolja meg ma a járda fölötti ablakban a porrongyot kirázókat? Ki szól egy szót, ha valaki a másik ember orra elé piszkol az utcán?

716 000 lakásból

Naponta 300—400 alkalmi úttisztítót — utcaseprőt — vesz fel a vállalat, és 90 forintot fizet nyolcórás munkáért. Szükség van mindenkire, mert a létszám évről évre csökken. Ezer kézi úttisztítóra volna szükség a jelenlegi 150 (!) mellé (ennyien dolgoznak Budapesten). A gépesítés ugyan nagymértékű, vannak azonban olyan helyek, ahol a gép nem tud dolgozni. A köztisztasággal foglalkozó emberek száma a felére fogyott, a szemétegetés közben a duplájára nőtt.

Es nemcsak ember nincs elegendő a hulladék eltakarítására, idestova hely sincs elhelyezésére. Budapest 716 000 lakásból szállítják el rendszeresen a szeméteget, évente 1 500 000 köbméternyit. Ehhez jön még az ipari, kereskedelmi és egyéb szemétegetés, évi 1 200 000 köbméternyit.

Az összegyűjtött hulladékot jelenleg a főváros területén lévő kilenc lerakóhelyre szállítják, ezek régen táglagyári gödrök vagy sóderbányák voltak. A gödrök azonban várhatóan 1980—82-re megtelnek, így egyre sürgetőbbé válik a szemétegetőmű fölépítése: ez a tervek szerint 1980-ra készül el az Ifjúgárda úton. Kapacitása 440 000 tonna szeméteget, azaz naponta 1200 tonna szeméteget fog elvételni. Ez körülbelül az 1980-ban várható fővárosi szemétegetés 60 százaléka lesz. A többi hagyományos módon újabb, Budapest körzetében lévő gödrökbe hordják majd.